

מגילת אסתר עם ביאור חילוני

בעריכת ד"ר אורן יהי-שלום. רב חילוני

סיפור מורים - ציור קיר שנשמר בבית כנסת בעיירה יהודית קטנה בשם דורא אירופוס (העיריה חרבה בשנת 156 לספירה במלחמת הרומאים בפרסים, אולם צבאי הקיר נשמרו עד היום)

מגילת אסתר

דבר העורך:

משפחות יקרות, לרגל חג הפורים אנו שמחים להגיש לכם את מגילת אסתר. המגילה מופיעה כאן במלואה, ובצדה פרשנות מילולית (פרשנא DATA), וגם פרשנות מעמיקה יותר אודות ההקשר של דברי המגילה (the לאידע). מגילה היא כמו תמונה במוזיאון. ככל שיודעים עליה יותר, נחשף עושר ונהנים ממנה יותר. היו חכמים (חז"ל - לפני כ 1800 שנים) שכבר העירו והאירו חלק מההקבלות הספרותיות של מגילת אסתר לספרי התנ"ך. בולטות במיוחד ההקבלות בין מרדכי ליוסף, כמו למשל: שניהם עלו מתחתיות, שניהם קשורים באסירים ובתלייתם על עץ, שניהם הואשמו אשמת שווא, בשני המקרים חלומות של המלך היו מפתח לשינוי המצב, שניהם הורכבו בסוס מלכות ושניהם הפכו משנה למלך. זה רק חלק מהעושר שסידר לנו מחבר המגילה. מה מטרת ההקבלות הללו? במרחק הזמן קשה לומר בוודאות, אך עולה הרושם שעבור הקורא הקדום והמצוי בתנ"ך (ולא היה פעם ערוץ 2), המגילה הייתה בידור נפלא: היא רצופה בהגזמות, תיאורים פראיים, מספרים לא מקריים, מילים המקבילות לתנ"ך, שמות עם הקשר תנכי ועוד. העלילה היא קומדיה של טעויות והפתעות. וכמובן, העובדה הכי בולטת במגילת אסתר - אלוהים אינו מוזכר בה. אולי זה קשור בכוונת המחבר ליצור בדיה. עם זאת, הרקע הגלותי של מחבר המגילה בולט, ועמו החלום להפוך את מצב היהודים לשליטים הנוקמים בסביבה העוינת. מי שמתייחס אל הסיפור ברצינות, צריך לתרץ או להסביר את כל ה"בעיות" הללו, אבל מי שפשוט רוצה ליהנות מספרות טובה - המגילה מספקת אותה מצוין, לכל המשפחה! הילדים נהנים בעיקר מהדמויות הססגוניות, והמתח, ואל כל זה אנחנו יכולים להוסיף הנאה מחוש הומור של מחבר שנון. כיום, מגילת אסתר היא חלק מתרבותנו העשירה ובאמצעות גיבוריה אנחנו חוגגים את חג המסכות שלנו. מי ייתן ונמשיך להעמיק בתרבותנו, לטפחה, לחדשה וליהנות מטובה. פורים שמח!

אורן יהי-שלום

the לאידע

בימי אחשוורוש הוא אחשוורוש -
למה עוד פעם?

אחשוורוש = XEROX מכונת הדפוס שלכם! בלטינית זהו שמו של כסרכסס שהוא כנראה אחוורש שלנו. באיזכור האחרון שלו במגילה מופיע האיות - אחשרש. האם זו טעות?

שבע ועשרים ומאה - נו באמת...? ככ הרבה מדינות?

שושן הבירה - משפחות שושן היכנו.

"שמונים ומאת יום" - חחחחחחחחחח... איזה משתה. לא ערב ולא שניים..

לכל העם.. משתה שבעת ימים -
פחחחחחחחחחח..

אין אונס - המממ זה כדת.. אז למה לומר שאין אונס? שאר הזמן הם שותים מתוך אונס?

עמודי שש - האם זה מקרי? הנה מה שעשה המלך פרעה ליוסף: **וַיִּלְבָּשׁ אוֹתוֹ בְּגָדֵי-שָׁשׁ.** אולי שש זה פשתן. אז העמודים הם לא עמודי שיש אלא פשתן? ואולי אלה בגדים משובצים באבני שיש?

וַיְהִי בַיּוֹם אֲחַשְׁוֵרֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרֹשׁ הַמֶּלֶךְ
מהדו ועד-כוש **שבע ועשרים ומאת מדינה.**

בַּיָּמִים הָהֵם כָּשַׁבְתָּ הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרֹשׁ עַל כֶּסֶף מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה.

בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתָּה לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיל פָּרֶס וּמְדֵי הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לְפָנָיו.

בַּהֲרֵאתוֹ אֶת-עֶשֶׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת-יָקָר תְּפָאֶרֶת גְּדוּלְתוֹ יָמִים רַבִּים **שְׁמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם**

וּבְמִלֹּאת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ **לְכָל-הָעָם** הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה לְמַגְדוֹל וְעַד-קָטָן **מִשְׁתָּה שְׁבַעַת יָמִים** בְּחָצֵר גִּנַּת בֵּיתוֹ הַמֶּלֶךְ.

חֹר בְּרַפֶּס וּתְכֵלֶת אַחוּז בְּחַבְלֵי-בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל-גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְטוֹת זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהֲט־וְשֵׁשׁ וְדָר וְסַחֲרֹת. וְהִשְׁקוֹת בְּכָלֵי זָהָב וְכָלִים מְפֹלִים שׁוֹנִים וַיֵּין מַלְכוּת רַב כֶּיֶד הַמֶּלֶךְ. וְהִשְׁתִּיָּה כְּדַת **אֵין אֹנֶס** כִּי-כֵן יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל-רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹן אִישׁ-נְאִישׁ. גַּם וַשְׁתִּי הַמֶּלֶכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתָּה **נְשִׁים** בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרֹשׁ

משתה הנשים של וּשְׁתִי - Ernest Normand, 1890

פּוֹרְטָל DATA

מגילת אסתר - כל ספרי התנ"ך (ואחרים) נמצאו בקומראן למעט אסתר. נראה שזו מגילה מאוחרת וגלותית במגמותיה. היא היחידה שיש לה חג- אבל אופי החג חוצה תרבויות.

אחשוורוש - אולי הכוונה לחשיירש מהשושלת האכמנית של פרס (486 - 465 לפנה"ס) ואולי זו אגדה שרק עושה שימוש בשם כללי של מלכי פרס. בספר עזרא פרק ד נכתב: **וּבְמַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרֹשׁ בְּתַחֲלַת מַלְכוּתוֹ** כְּתָבוּ שְׁטָנָה עַל-יִשְׁבִּי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם.

כוש - ממלכה בדרום מצרים בת אלפי שנים. בתנ"ך כוש הוא בנו של חם, ובין ילדי כוש גם שבא. משה רבנו נשא אשה כושית!

שושן - עיר בת 8,500 שנה לערך! 250 קמ מזרחית לחידקל. כיום שמה "שוש".

מדינה - בעת העתיקה מדינה היא יישוב השולט בסביבתו. באימפריה הפרסית המדינות היו חלקים קטנים של מחוזות.

משתה - מנהגי השתיה היו מקובלים באצולת האימפריה הפרסית **הפרתמים -** Fratama בפרסית עתיקה = האצילים.

שבעת ימים - המספר שבע, טיפולוגי (נוסחה חוזרת בעלת משמעות) בתרבות הזורואסטרית, שקדמה להיווצרות תרבותנו.

ביתן - מילה פרסית - בניין בארמון. ואולי זו מילה אכדית = ארמון.

חור - אולי פשתן? יש כאן רצף של מילים לתיאור עושר הארמון:

כרפס - כנראה מילה בפרסית שפירושה "צמר גפן". כרפס בלשון יוון זה ירקות ירוקים.

חבלי בוץ - מני אריגים לבנים כנראה **וארגמן -** מקובל שמתייחס לאדום

עמודי שש - אולי - עמודי שיש. (ראו אפשרות נוספת - צד שני) **רצפת בהט ושש ודר וסחורת -** אולי מדובר בפסיפס ואלה סוגי אבנים.

כדת - כחוק. כדן.

משתה נשים - על שלושה דברים עמדה הממלכה הפרסית: על המלך, על השתיה, ועל נשים. אז מה יותר טוב מנשים שותות?

ביום השביעי - שוב המספר שבע הטיפולוגי - מספר שהוא נוסחה בעלת משמעות.

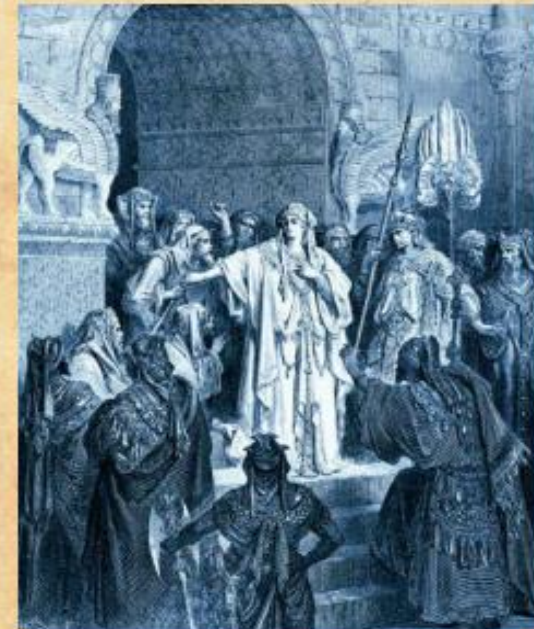
שבעת הסריסים - ושוב המספר הטיפולוגי. חכמים יודעי העיתים -

דת ודין - דת ודין הן מלים נרדפות בתרבות שלנו - בגלל המסורת הפרסית. הדתות באזורינו הן מערכות חוקים, שלא כמו דתות אמונה אחרות.

ממוכן - האם הוא המן? זה מה שחז"ל חשבו, אולי בגלל הניפוח של ממוכן את הסיטואציה מפרטית ללאומית!

שבעת שרי פרס - שוב המספר שבע. הפעם הם שרים. עותה - חטאה.

פרס ומדי - שתי ממלכות שאוחדו להן בימי כורש, המלך הפרסי שכבש את מדי ב 550 לפנה"ס.

ושתי ממאנת לפקודת המלך, גוסטב דורה, 1880

ביום השביעי כטוב לב-המלך בפנין אמר למהומן בדתא **חרבונא** בגתא ואבגתא זתר וכרפס **שבעת הסריסים** המשרתים את-פני המלך אחשורוש. להביא את-ושתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות **להראות העמים** והשרים **את-יפיה** כי-טובת מראה היא. **ותמאן המלכה** ושתי לבוא בדבר המלך אשר ביד הסריסים ויקצף המלך מאד וחמתו בערה בו. ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים כי-כן דבר המלך לפני כל-ידעי דת ודין

והקרב אליו פרשנא שתר אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכן **שבעת שרי פרס** ומדי ראי פני המלך הישבים ראשנה במלכות. כדת מה-לעשות במלכה ושתי על אשר לא-עשתה את-מאמר המלך אחשורוש ביד הסריסים. ויאמר **מומכן** (ממוכן) לפני המלך והשרים לא על-המלך לבדו עותה ושתי המלכה כי על-כל-השרים ועל-כל-העמים אשר בכל-מדינות המלך אחשורוש. כי-יצא דבר-המלכה על-כל-הנשים להבזות בעליהן בעיניהן באמרו המלך אחשורוש אמר להביא את-ושתי המלכה לפני ולא-באה. והיום הזה תאמרנה **שרות פרס ומדי** אשר שמעו את-דבר המלכה לכל שרי המלך וכדי בזיון וקצף

חרבונא חרבנא חרבנא חכו חכו ותראו איך יצא גבר.

להראות העמים - זה תוכנן לפריים טיים של ערוץ 2.

את יפיה - המלכה ושתי - יפה! לפחות לדעת המלך הגאוותן... האם התכוון שהיא תבוא רק בכתר מלכות...? (...)

ותמאן המלכה - "ותמאן" מופיע רק עוד פעם אחת בתנ"ך, בהקשר של סירוב פרעה. אלוהים אומר למשה להסביר לפרעה: ואמר אליך, שלח את-בני יעבדני, ותמאן, לשלח--הנה אנכי הרג, את-בנך בכרך.

כטוב לב המלך - "כטוב לב.. ביין" מופיע בתנך: כטוב לב-אמנון ביין ואמרתי אליכם הכו את-אמנון והמתם אתו (שמואל ב יג 28)

פרס ומדי - על כן אומרים "פרסי מדוני" והכוונה לקמצן-קמצן! לא סתם קמצן.

שרות פרס ומדי - זה מה שמלחץ את ממוכן..? אשתו שגם תמרוד כמו ושתי... איזה פחדן..

דתי פרס ומדי - חוקי פרס ומדי.

פתגם - צו המלך

יתנו יקר - יתנו כבוד!

לרעותה - לחברתה/למישהי אחרת

וישלה ספרים - איגרות המלך עם הוראות.

כשך חמת המלך - כששכחה חמתו - חלפה הקריזה.

הגא סריס המלך - השולט בנשות המלך. האם שמו מקרי? בהמשך המגילה שמו הגי. חכו חכו.

מרדכי - ייתכן שיהודים אמצו שמות של גויים... אבל גם יש אפשרות אחרת... ראו ממול..

אסתר - מה מקור השם? עשתר/עשתורת/אשרה - היא האלה המזר-חית החשובה. בנגב נמצאה כתובת מהמאה ה-8 לפנה"ס - "ליהוה ולא שרה שלו" (אשרה אשתו של יהוה). מכאן ביוונית "אסטרו" ובאנגלית STAR. כוכב.

איש יהודי - המושג יהודים מתחיל בשימוש רק בגלות בבל משום שהגולים הם בני ממלכת יהודה. זיהוי היהודים כעם ישראל מתחיל מאוחר הרבה יותר, כשממלכת הבית השני קמה על רגליה בהשתלטות גולי בבל - שכונו בתחילה "שבי ציון".

the לאידע

אם-על-המלך טוב יצא דבר-מלכות מלפניו ויפתב בדתי פרס-ומדי ולא יעבור אשר לא-תבוא ונשתי לפני המלך אחשורוש ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה. ונשמע פתגם המלך אשר-יעשה בכל-מלכותו כי רבה היא וכל-הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד-קטן. **וייטב הדבר בעיני המלך** והשרים ויעש המלך כדבר ממוכן. **וישלה ספרים** אל-כל-מדינות המלך אל-מדינה ומדינה ככתבה ואל-עם ועם כלשונו להיות כל-**איש שרר בביתו** ומדבר כלשון עמו.

אחר הדברים האלה **כשך חמת המלך** אח-שורוש זכר את-ונשתי ואת אשר-עשתה ואת אשר-נגזר עליה. ויאמרו נערי-המלך משרתיו יבקשו למלך **נערות בתולות טובות** מראה. **ויפקד המלך פקידים** בכל-מדינות מלכותו **ויקבצו את-כל-נערה** בתולה טובת מראה אל-שושן הבירה אל-בית הנשים אל-יד **הגא סריס המלך** שמר הנשים ונתון תמריקהו. והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ונשתי וייטב הדבר בעיני המלך ויעש כן. **איש יהודי** היה בשושן הבירה ושמו **מרדכי** בן יאיר בן-שמעי בן-קיש איש ימיני. אשר הגלה מירושלים עם-הגלה אשר הגלתה עם יכניה מלך-יהודה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל. ויהי אמן את-הדסה היא **אסתר** בת-דודו כי אין לה אב ואם והנערה יפת-תאר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה **מרדכי** לו לבת.

אם על המלך טוב - אם סבבה למלך וייטב הדבר בעיני המלך - איזה מלך אהבל..

איש שורר בביתו - לא באיזו שפה... העיקר שהגברים ישלטו! הגא שומר הנשים - הי גיא..

נערות בתולות טובות מראה - קשה שלא להיזכר בחלום פרעה: והנה שבע פרות... נעוֹת מְרָאָה (בראשית מא 3)

ויפקד המלך פקידים - מוכר? יעשה פרעה ויפקד פקדים על-הארץ (בראשית מא 37)

ויקבצו את כל נערה - מוכר? ויקבצו את-כל-אכל השנים הטובות הבאות האלה (בראשית מא 37)

וייטב הדבר בעיני המלך - מוכר?: וייטב הדבר בעיני פרעה (בראשית מא 37)

מרדכי - וואי וואי... מורדוך הוא מלך האלים של בבל. מי הוא בן קיש - איש ימיני, כלומר בן שבט בנימין? שאול המלך! מלך ישראל!

אסתר - נו באמת... אשתר/עשתורת היא מלכת האלים הבבליים.. מה הולך כאן..?

והנערה יפת תואר וטובת מראה- ויהי יוסף יפה-תאר ויפה מראה. (בראשית לט 6), ואולי ההקבלה היא לרחל?: יפת-תאר ויפת מראה (בראשית מא 3)

הג' - הנה הוא בכיתוב אחר..

ויבהל - יביא במהרה

שבע נערות - שוב מספר טיפולוגי.

ישנה - עזר לה. שינה את מצבה לטובה.

כדת הנשים - כחוק שחל על נשות המלך להמתין 12 חודשים.

בערב היא באה - זה הנוהל של הנשים.. משתדרגים לאט לאט...

אסתר לפני אחשוורוש - Giovanni Andrea Sirani, 1630

ויהי בהשמע דבר-המלך ודתו ובהקבץ נערות
רבות אל-שושן הבירה אל-יד הג' ותלקח
אסתר אל-בית המלך אל-יד הג' שמר הנשים.
ותיטב הנערה בעיניו ותשא חסד לפניו ויבהל
את-תמרוקיה ואת-מנותה לתת לה ואת שבע
הנערות הראיות לתת-לה מבית המלך וישנה
ואת-נערותיה לטוב בית הנשים. לא-הגידה
אסתר את-עמה ואת-מולדתה כי מרדכי צוה
עליה אשר לא-תגיד. ובכל-יום ויום מרדכי
מתהלך לפני חצר בית-הנשים לדעת את-שלו
אסתר ומה-יעשה בה. ובהגיע תר נערה ונערה
לבוא אל-המלך אחשוורוש מקץ היות לה כדת
הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי
מרוקיהן ששה חדשים בשמן המר וששה חד-
שים בבשמים ובתמרוקי הנשים. ובה הנערה
באה אל-המלך את כל-אשר תאמר ינתן לה
לבוא עמה מבית הנשים עד-בית המלך. בערב
היא באה ובפקר היא שבה אל-בית הנשים שני
אל-יד שעשגז סריס המלך שמר הפילגשים
לא-תבוא עוד אל-המלך כי אם-תפץ בה המלך
ונקראה בשם.

ותשא חסד בעיניו - שווה לקרא.. ויהי
יהוה את-יוסף ונט אליו חסד וימן חנו
בעיני שר בית-הסתר. (בראשית לט 21).
יוסף נושא חסד בעיני שר בית הסוהר.
כי כן ימלאו ימי מרוקיהן - ראו איזו
הקבלה.. וימלאו-לו ארבעים יום כי כן
ימלאו ימי החנטים (בראשית נ 3). אלה
הימים שחיו כשחנטו את יעקב אבינו
כמנהג מצרים. יש לו הומור לכותב...
שישה חודשים - בשמן המור- שווה

the לאידע

ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל
רואיה - כמה כבר ראו אותה?

ותשא חן וחסד - והנה שוב: ויהי יהוה
את-יוסף ויט אליו חסד וימן חנו בעיני
שר בית-הסהר. יוסף בעיני שר בית
הסוהר.. קשה להימנע מהשוואה.

תחת ושתי - לא לא.. זה במקום המל'
כה ושתי.. אין כוונה לטוסיק שלה.

הנחה למדינות עשה - פעם המנהיגים
היו עושים הנחות .

הנחות..?

ביגתן ותרש - מזכיר משהו? שני שרי
מלך מודחים?

קצף בגתן ורש - אי אפשר שלא
להשוות - ויקצף פרעה על שני סריסיו
(בראשית מ 2) .. במקרה הזה היו אלה
שר האופים ושר המשקים.. ואחד מהם
נתלה!

ובהגיע תר-אסתר בת-אביחיל דד מרדכי
אשר לקח-לו לבת לבוא אל-המלך לא בקשה
דבר כי אם את-אשר יאמר הגי סריס-המלך

שמר הנשים ותהי אסתר נושאת חן בעיני

כל-ראיה. ותלקח אסתר אל-המלך אחשורוש

אל-בית מלכותו בחדש העשירי הוא-חדש טבת

בשנת-שבע למלכותו. ויאהב המלך את-אסתר

מכל-הנשים ותשא-חן וחסד לפניו מכל-הב'

תולות וישם פת-מלכות בראשה וימליכה

תחת ושתי. ויעש המלך משתה גדול לכל-שריו

ועבדיו את משתה אסתר והנחה למדינות עשה

וימן משאת כיד המלך.

ובהקבץ בתולות שנית ומרדכי ישב בשער-המ'

לך. אין אסתר מגדת מולדתה ואת-עמה כאשר

צוה עליה מרדכי ואת-מאמר מרדכי אסתר

עשה כאשר היתה באמנה אמו. בימים ההם

ומרדכי יושב בשער-המלך קצף בגתן ותרש

שני-סריסי המלך משמרי הסף ויבקשו לשלח

יד במלך אחשורוש. ויודע הדבר למרדכי ויגד

לאסתר המלכה ותאמר אסתר למלך בשם מר'

דכי. ויבקש הדבר וימצא ויתלו שניהם על-עץ

ויכתב בספר דברי הימים לפני המלך.

פירוש DATA

לא ביקשה דבר - והנחה - הניח להם.. הנחה במיסים - במשמעות
שאנחנו משתמשים בה היום.

משאת כיד המלך - מתנות

כאשר היתה באמנה איתו - היא ממשיכה לעשות מה שהוא אומר לה
בדיוק כמו שהיתה אצלו כילדה בבית.

קצף - כעס

לשלוח יד במלך - להרוג את המלך

ויבוקש הדבר - נבדק הדבר. התבצעה חקירה.

גדל - הוסיף לו כבוד - הגדיל את מעמדו/תפקידו.

ומרדכי לא יכרע - בניגוד למה שחושבים בדרך כלל - לא נודע על איסור יהודי להשתחוות לשרים או מלכים. יהודים בכל הדורות עשו את זה בלי שום בעיה. מה המניעים של מרדכי?

חמה - זעם/כעס

ויבז בעיניו - נראה בזוי בעיניו, חסר ערך.

בחודש הראשון הוא חודש ניסן - בניגוד לרוח התנ"ך במגילת אסתר מופיעים שמות בבליים לחודשי השנה: "ניסן" "איר" "תמוז" וכו' הנם שמות השייכים לתרבות בבל והם חודשי ירח בניגוד לשנת השמש שנהגה בימי בית ראשון! מעניין שלמרות אימוץ שמות החודשים, בתקופה בה נכתבה המגילה עדיין לא נתקבע לוח השנה הבבלי לפיו החודש הראשון הוא תשרי (תשריתו=התחלה באכדית)

פור - מילה יחידאית בתנ"ך. אינה מופיעה עוד - אלא במגילה. פירושה גורל. אולי מילה אכדית. מעניין שהמחבר חש בצורך להסביר מה זה פור לקוראיו.

צרר היהודים - אולי מלשון "צר"? "צר ואויב": כי יבא צר ואויב, בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם (איכה ד 12)

אחר הדברים האלה **גדל** המלך **אחשורוש** את-**המן**

בן-המדתא האגגי וינשאהו וישם את-**כסאו מעל**

כל-השרים אשר אתו. וכל-עבדי המלך **אשר-בשר**

ער המלך כרעים ומשתחוים להמן כי-כן צוה-לו

המלך **ומרדכי לא יכרע** ולא ישתחוה. ויאמרו עבדי

המלך **אשר-בשער המלך** למרדכי מדוע אתה עובר

את מצות המלך. **ויהי באמרם (כאמרם) אליו יום**

ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו

דברי מרדכי כי-הגיד להם **אשר-הוא יהודי**.

וירא המן כי-**אין מרדכי כרע ומשתחוה לו** וימלא

המן **חמה**. **ויבז בעיניו** לשלח יד במרדכי לבדו

כי-הגידו לו את-עם מרדכי ויבקש המן להשמיד

את-כל-היהודים אשר בכל-מלכות **אחשורוש** עם

מרדכי. **בחדש הראשון הוא-חדש ניסן** בשנת

שתיים עשרה למלך **אחשורוש** הפיל **פור** הוא הגזר

לפני המן מיום ליום ומחדש לחדש **שנים-עשר**

הוא-חדש אדר. ויאמר המן למלך **אחשורוש** ישנו

עם-אחד מפזר ומפזר בין העמים בכל מדינות

מלכותך ודתיהם שנות מכל-עם ואת-דתי המלך

אינם עשים ולמלך אין-שנה להניחם. אם-על-המלך

טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים כפר-כסף **אשקול**

על-ידי עשי המלאכה להביא אל-גנזי המלך. **ויסר**

המלך את-טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן-המדתא

האגגי **צרר היהודים**. ויאמר המלך להמן הכסף

נתון להם והעם לעשות בו כטוב בעיניך

המן בן המדתא האגגי - אגג מזרע

עמלק.. זוכרים שמרדכי הוא שאול..? אז

שאול נלחם באגג והותירו בחיים בניגוד

לציווי של אלוהים. אולי המחבר מסדר

לנו תיקון? איזה גלותי מתוסבך...

כסאו מעל כל השרים - ההקשר אולי

לא מקרי: ועל-פיך ישק כל-עמי רק

הכסא אגדל ממך. (בראשית מא 40)

זה מה שפרעה אמר ליוסף. שימו לב

שהפועל גידל מופיע קודם במגילה.

ויהי באמרם אליו יום ויום - שוב

מוכר? ויהי כדבֶרָה אל-יוסף יום יום ולא-

שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה

(בראשית לט 10)

אין מרדכי כורע ומשתחוה לו - מה

יש לו למרדכי? יהודים השתחוו לשרים

ולמלכים לאורך כל ההיסטוריה.. אין

שום איסור על זה.

ויסר המלך את טבעתו מעל ידו -

מילה במילה - פרעה ויוסף: ויסר פרעה

את-טבעתו מעל ידו ויתן אתה על-יד

יוסף (בראשית מא 42) .. הומור של

לפני אלפיים שנה... גיחי גיחי.

the לאידע

אחשדרפנים - מי שאומר את זה שלוש פעמים ברצף .. ונכון.. מקבל פרס! או שיוצא קסם כלשהו...

נחתם בטבעת המלך - והמלך והמן ישבו לשתות - הכי טוב לשתות ולשתות. ישבו ושתו. למה לא בעצם?

והעיר שושן נבוכה - ממה נבוכה העיר כל כך? אולי כי רק המלך שותה? שושן מתייבשת..

ויקרא מרדכי את בגדיו - וישב ראובן אל-הבור והנה אין-יוסף בבור ויקרא את-בגדיו (בראשית לז 29) - האם זה מקרי?

התך - איזה שם מדליק! אם כבר סריס, אז שם מקורי.

ולא קיבל - שימו לב- תרגיל מרדכי מספר אחד.

מה זה ועל מה זה - בדיוק זה מה שהוא רצה.. שהיא תתפלא.

ויקראו ספרי המלך בחדש הראשון בשלושה עשר יום בו נכתב ככל-אשר-צנה המן אל אחשדרפני-המלך ואל-הפחות אשר על-מדינה ומדינה ואל-שרי עם ועם מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשונו בשם המלך אחשורש נכתב ונחתם בטבעת המלך. ונשלוח ספרים ביד הרצים אל-כל-מדינות המלך להשמיד להרג ולאבד את-כל-היהודים מנער ועד-זקן טף ונרשים ביום אחד בשלושה עשר לחדש שנים-עשר הוא-חדש אדר ושללם לבז. פתשגן הפתב להנתן דת בכל-מדינה ומדינה גלוי לכל-העמים להיות עתדים ליום הזה הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והדת נתנה בשושן הבירה והמלך והמן ישבו לשתות והעיר שושן נבוכה.

ומרדכי ידע את-כל-אשר נעשה ויקרא מרדכי את-בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה. ויבוא עד לפני שער המלך כי אין לבוא אל-שער המלך בלבוש שק. ובכל-מדינה ומדינה מקום אשר דבר-המלך ודתו מגיע אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומסד פד שק ואפר יצע לרבים. ותבואינה (ותבואנה) נערות אסתר וסריסה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את-מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל. ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניו ותצוהו על-מרדכי לדעת מה-זה ועל-מה-זה.

פירוש DATA

סופרי המלך - אמר אני, מעשי למלך; לשוני, עט סופר מהיר. (תהלים מה 2).

אחשדרפני המלך - שרי הפלכים = מחוזות (בתוך כל פלך "פחות") : ויתנו את-דתי המלך לאחשדרפני המלך ופחווות עבר הנקר (עזרא ח 36)

פתשגן - עותק.

להינתן דת - להיות חוק

והעיר שושן נבוכה - אולי הכוונה ל - לא ידעה איך לפרש זאת ?? כי אין לנו נבוכה או נבוך בתנך למעט : ואמר פרעה לבני ישראל, נבכים הם בארץ; סגר עליהם, המדבר (שמות יד 3) כלומר הלכו בלי כיוון ברור.

ומדרכי ידע - כנראה הכוונה כשנודע לו.

ותיתלחל - מלשון חיל רעדה מפחד.

ולא קיבל - לא הסכים!

לדעת מה זה ועל מה זה - מה הוא עושה ולמה?

ותצוהו - תצוה עליו- אסתר מצוה את התך- אל מרדכי! כמעט מצווה על מרדכי.

אל תדמי בנפשך - שלא תעזי לחשוב כך.

להמלט בית המלך - להיות מלכה ולשכוח מאיפה באת.

ותאמר אסתר להשיב על מרדכי - היא אומרת כלומר מבקשת שישבו לו. אין כאן ציווי!

אשר לא כדת - אגיע אל המלך באופן לא מקובל (וכך אסתכן בחיי)

וכאשר אבדתי אבדתי - היום היינו אומרים- על חיים ועל המות!

ויצא התך אל-מרדכי אל-רחוב העיר אשר לפני שער-המלך. ויגד-לו מרדכי את כל-אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על-גנזי המלך ביהודיים (בִּיהוּדִים) לאבדם. ואת-פתשגן כתב-הדת אשר-נתן בשושן להשמידם נתן לו להראות את-אסתר ולהגיד לה **ולצוות עליה** לבוא אל-המלך להתחנן-לו ולבקש מלפניו על-עמה. ויבוא התך ויגד לאסתר את דברי מרדכי. ותאמר אסתר להתך **ותצוהו אל-מרדכי**. כל-עבדי המלך ועם-מדינות המלך ידעים אשר כל-איש ואשה אשר יבוא אל-המלך אל-החצר הפנימית אשר לא-יקרא אחת דתו להמית לבד מאשר יושיט-לו המלך את-שרביט הזהב וחיה ואני לא נקראתי לבוא אל-המלך זה שלושים יום.

ויגידו למרדכי את דברי אסתר. ויאמר מרדכי להשיב אל-אסתר **אל-תדמי בנפשך להמלט בית-המלך** מכל-היהודים. כי אם-החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית-אביך תאבדו ומי יודע אם-לעת כזאת הגעת למלכות. ותאמר אסתר **להשיב אל-מרדכי** לה פנוס את-כל-היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל-תאכלו ואל-תשתו **שלושת ימים** לילה ויום גם-אני ונערתי אצום פן ובכן אבוא אל-המלך **אשר לא-כדת וכאשר אבדתי אבדתי**. ויע' ב'ר מרדכי ויעש **ככל אשר-צוהו עליו אסתר**.

ולצוות עליה - מרדכי חושב שהוא יכול לצוות עליה להתחנן לו - מרדכי מבקש רק שהיא תתחנן.. אשה.. מה יש לה שכל?

ותצוהו אל מרדכי - על הסריס כבר יש לה אומץ לצוות..

כל עבדי המלך ועם מדינות המלך ידעים- כולם יודעים יא אהבל.. רק אתה לא ?

שלושת ימים - יוסף סוגר את אחיו במעצר: ויאסף אתם אל-משמר שלשת ימים (בראשית מב 17). איזה מחבר גאון.. או שיכור.. וכאשר אבדתי אבדתי - ביטוי מוכר? גם לכותב ספר בראשית: ואני באשר שכלתי שכלתי. (בראשית מג 14) יעקב חושש לאבד גם את בני מין, אבל מהמר על האופציה של להגיע אל פרעה. בדיוק כמו אסתריקה.

ככל אשר צוהו עליו אסתר - אסתר כבר לא אשה טפשה כל כך.. ומרדכי קיבל ציווי!

אסתר ומרדכי, 1685 - Aert de Gelder

the לאידע

ויהי ביום השלישי - איזה מתח!!!

נשאה חן בעיניו - ההקבלה כאן לסיפורי יוסף לא ממש בטוחה אבל לפחות די מביכה: ויקצא יוסף חן בעיניו (בראשית לט 4) מדובר בפוטיפר סריס פרעה שיוסף מצא חן בעיניו בשל העובדה שהאלוהים עם יוסף!

אם על המלך טוב - איך לא יהיה לו טוב - היא מציעה עוד משתה...

ומחר אעשה - תבואו מחר!

ויתאפק המן - מי התאפק בספר בראשית...? וירחץ פניו ויצא ויתאפק (בראשית מג 31) יוסף לא מגלה לאחיו שהוא אחיהם ומתאפק. וקשה להתעלם מההקבלה של הבאת האוהבים... ו... איזה היפוך: המן התנשא מעל השרים... יוסף על אחיו.

זרש - איזה שם סקסי.

חמישים אמה - פששש איזה גובה...

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ותעמד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך והמלך יושב על-כסא מלכותו בבית המלכות **נכח פתח הבית**. ויהי כראות המלך את-אסתר המלכה עמדת בחצר **נשאה חן בעיניו** וישט המלך לאסתר את-שרביט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט. ויאמר לה המלך מה-לך אסתר המלכה ומה-בקשתך עד-חצי המלכות וינתן לה. ותאמר אסתר **אם-על המלך טוב** יבוא המלך והמן היום אל-המשתה אשר-עשיתי לו. ויאמר המלך **מהרו את-המן** לעשות את-דבר אסתר ויבא המלך והמן אל-המשתה אשר-עשתה אסתר. ויאמר המלך לאסתר במשתה היום **מה-שאלתך וינתן לה** ומה-בקשתך **עד-חצי המלכות ותעש**.

ותען אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי. אם-מצאתי חן בעיני המלך ואם-על-המלך טוב לתת את-שאלתי ולעשות את-בקשתי יבוא המלך והמן אל-המשתה אשר אעשה להם **ומחר אעשה** כדבר המלך.

ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב וכראות המן את-מרדכי בשער המלך ולא-קם ולא-זע ממנו וימלא המן על-מרדכי חמה. **ויתאפק המן** ויבוא אל-ביתו וישלח ויבא את-אהביו ואת-זרש אשתו. ויספר להם המן את-כבוד עשרו ורב בניו ואת כל-אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על-השרים ועבדי המלך. ויאמר המן אף לא-הביאה אסתר המלכה עם-המלך אל-המשתה אשר-עשתה כי אם-אותי וגם-למחר **אני קרוא לה** עם-המלך. וכל-זה איננו **שוה לי** בכל-עת אשר אני ראה את-מרדכי היהודי יושב בשער המלך. ותאמר לו זרש אשתו וכל-אהביו יעשו-עץ גבה **חמישים אמה** ובבקר אמר למלך ויתלו את-מרדכי עליו ובא-עם-המלך אל-המשתה שמח וייטב הדבר לפני המן ויעש העץ.

פרש DATA

נכח פתח הבית - מול הפתח

מה שאלתך - מה רצונך?

מהרו את המן - זרזו את המן לבצע

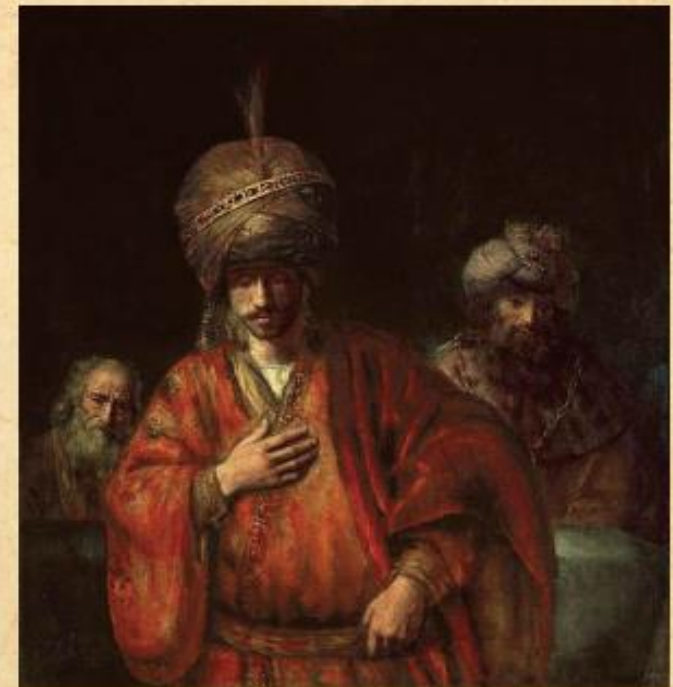
עד חצי המלכות - עד גבול מסוים.

ותעש - תבוצע

ואת אשר נישאו על השרים - סיפר שהוא נישא מעל השרים.

אני קרוא לה - הזמינה גם אותי.

שוה לי - כדאי לי

המן, Rembrandt, between 1648 and 1665

ויאמר להביא - ויבקש להביא

אשר הגיד - את מה שסיפר

יקר וגדולה - כבוד גדול

לאמר למלך - בדיוק הגיע בכוונה לומר למלך

ונתון הלבוש.. על יד איש משרי המלך - הלבוש ינתן על ידי איש משרי המלך לאות כבוד.

הפרתמים - האצילים בחצר המלוכה

חפץ ביקרו - מעוניין לעשות לו כבוד

אל תפל דבר - אל תחסיר כלום.

נדחף אל ביתו - אולי מיהרו?

החילות לנפול לפניו לא תוכל לו - לא ברור איך לפרש את זה.. אולי זו תחזית: " אין לך סיכוי מולו?" (מישהו עשה כבוד לאשתו וחכמיו של המן..?) ואולי זו ביקורת על המן?

ויבהילו - מיהרו

בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את-ספר הזכרונות

דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך. וימצא כתוב אשר הגיד

מרדכי על-בגתנא ותרגש שני סריסי המלך משמרי הסף אשר

בקשו לשלח יד במלך אחשורוש. ויאמר המלך מה-נעשה יקר

וגדולה למרדכי על-זה ויאמרו נערי המלך משרתיו לא-נעשה

עמו דבר. ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר בית-המלך

החיצונה לאמר למלך לתלות את-מרדכי על-העץ אשר-הכין לו.

ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר המלך יבוא.

ויבוא המן ויאמר לו המלך מה-לעשות באיש אשר המלך חפץ

ביקרו ויאמר המן בלבן למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני.

יאמר המן אל-המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו. וביאו לבוש

מלכות אשר לבש-בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר

נתן פתח מלכות בראשו. ונתון הלבוש והסוס על-יד-איש משרי

המלך הפרתמים והלבישו את-האיש אשר המלך חפץ ביקרו

והרכיבו על-הסוס ברחוב העיר וקראו לפניו ככה ועשה לאיש

אשר המלך חפץ ביקרו.

ויאמר המלך להמן מהר קח את-הלבוש ואת-הסוס כאשר דברת

ועשה-כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אל-תפל דבר

מפל אשר דברת. ויקח המן את-הלבוש ואת-הסוס וילבש את-

מרדכי וירכיבו ברחוב העיר ויקרא לפניו ככה ועשה לאיש

אשר המלך חפץ ביקרו. וישב מרדכי אל-שער המלך והמן נדחף

אל-ביתו אבל וחפוי ראש. ויספר המן לזרש אשתו ולכל-אֶהְבִּי

את כל-אשר קרהו ויאמרו לו חכמיו וזרש אשתו אם מזרע

היהודים מרדכי אשר החלות לנפול לפניו לא-תוכל לו כי-נפול

תפול לפניו. עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו ויבהילו

להביא את-המן אל-המשתה אשר-עשתה אסתר.

נדדה שנת המלך - השורש נ.ד.ד.

בהקשר של שינה מופיע בתנך רק עוד

פעם אחת: ותדד שְנַתִּי מַעֲיָנִי. (בראשית

לא 40) וזו היא שנתו של יעקב שעבד

קשה עבור לבן.

מה נעשה - כאן מתחילה קומדיה של

טעויות..

והרכיבו על הסוס ברחוב העיר -

גם זה מוכר לנו.. ויִרְכַּב אתו בְּמִרְכַּבַּת

הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר-לוֹ (בראשית מא 43) . זה

מה שעשה פרעה ליוסף!

וקראו לפניו - גם זה לא מקרי: ויקראו

לפניו אֶבְרָחַם וְנִתְּנָן אתו על כל-אֶרֶץ

מִצְרָיִם (שם).

יביאו לבוש מלכות.. כתר מלכות

בראשו - בדומה למה שעשה פרעה

ליוסף: ויִלְבַּשׁ אתו בגדי-שֵׁשׁ ויִשֶּׂם רֶבֶד

הַזָּהָב על-צַנְאוֹ. (שם)

ועשה כן למרדכי היהודי -איזה

מהפך!

והמן נדחף אל ביתו - מה? למה

להדחף?

the לאידע

לשתות עם אסתר המלכה - שער
בנפשכם.. לשתות עם אסתר... איזה כיף
זה צריך להיות...

עד חצי המלכות - חצי כוח

איש צר ואויב - והנה הקבלה מעניינת
- פעם אחת נוספת מופיע הביטוי הזה
בתנ"ך: כי יבא צר ואויב, בשערי ירושלים
(איכה ד 12) ..

הגם לכבוש את המלכה - מה היה עם
יוסף..? דומה ?

חרבונא - זה כמו חרבנא.. אבל יותר
רציני.

חמישים אמה - נו... 50 ? אמה זה
בערך 45 סמ.. אז 22.5 מטרים גובה
עץ...??

וחמת המלך שככה - המלך הזה קרוע
לגמרי אחרי כל המשתים... זה עשה
אותו קפריזי.

ויבא המלך והמן **לשתות עם- אסתר המלכה**. ויאמר המלך
לאסתר גם ביום השני במשתה היין מה- **שאלתך אסתר**
המלכה ותנתן לך ומה- **בקשתך עד-חצי המלכות ותעש**. ותען
אסתר המלכה ותאמר אם- **מצאתי חן בעיניך המלך ואם-על-**
המלך טוב תנתן- לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי. כי נמכרנו
אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד ואלו לעבדים ולשפחות
נמכרנו **החרשתי כי אין הצר שוה בנוק המלך**. ויאמר המלך
אחשוורוש ויאמר לאסתר המלכה מי הוא זה ואי-זה הוא אשר-
מלאו לבו לעשות כן. ותאמר אסתר **איש צר ואויב** המן הרע
הזה והמן **נבעת** מלפני המלך והמלכה.

והמלך קם **בחמתו** ממשתה היין אל- **גנת הביתו** והמן עמד
לבקש על-נפשו מאסתר המלכה כי ראה כי- **כלתה אליו**
הרעה מאת המלך. והמלך שב מגנת הביתו אל-בית משתה
היין והמן **נפל על-המטה** אשר אסתר עליה ויאמר המלך **הגם**
לכבוש את-המלכה עמי בבית הדבר יצא מפי המלך ופני המן
חפו. ויאמר **חרבונה** אחד מן-הסריסים לפני המלך גם הנה-
העץ אשר-עשה המן למרדכי אשר דבר-טוב על-המלך עמד
בבית המן **גבה חמישים אמה** ויאמר המלך תלהו עליו. ויתלו
את-המן על-העץ אשר-הכין למרדכי **וחמת המלך שככה**.

אסתר מזמינה את המן ואחשוורוש למשתה,
Jan Victors, 1640

פירוש DATA

שאלתך - משאלתך.

עד חצי המלכות - ביטוי של כבוד .

תנתן לי נפשי בשאלתי - בקשתי תציל גם אותי
ממש

החרשתי- שתקתי

כי אין הצר שווה בנוק - אולי - אין הצרה שווה
הרבה רוגז. המילה נזק מופיעה בתנך רק פה!
סביר שכאן היא במשמעותה הקדומה - "רוגז".
אחרת אפשר לפרש שהצר (האויב=המן) שקל את
הנזק שייגרם למלך, או אינו שווה לנזק שייגרם
למלך.

נבעת - פחד / חרד.

בחמתו - בכעסו.

גינת הביתו - חלק מארמון המלך.

לבקש על נפשו - להתחנן

כלתה אליו הרעה - נגמר /נפסק גורלו הרע.

נפל על המיטה - בתחוננים משתחוה לה במיט
תה...

הלכבוש - האם לאנוס

חפו - נתמלאו בושה

חמת המלך שככה - הקריזה חלפה.

נתן.. את בית המן - אולי את רכושו של המן, אשר ניסה לאנוס את מלכה לדעת המלך ותשם אסתר את מרדכי על בית המן - על רכוש בית המן או על סמכויותיו? כי בסוף המגילה מרדכי שר המלך ותבך - תבכה. וכשר הדבר - סביר להשיב את הספרים - לבטל את הצווים שהופצו - זאת בניגוד גמור למנהג הפרסי שהודגש כי את צו המלך אין להשיב! מחשבת המן - פרי מחשבתו של המן כי איככה אוכל - כי איך אוכל /כי איני יכולה שלח ידו - עשה מעשה בחודש השלישי הוא חודש סיון - והנה שוב תרגום בתקופת מעבר: צריך להסביר מה שם החודש השלישי כי בארץ ישראל השמות הבבליים האלה לא ממש מוכרים בשלב זה בו כתב הכותב. אחשדרפנים - השרים הגדולים (גם בפרק ג 12) הפחות - הממונים על המדינות. הרכש - סוסי חצר המלך האחשתרנים - השייכים למלכות/ המלכותיים רמכים - זה תפקיד: "רצים" או "שליחים" או רוכבי סוסים מסוג "רמך". ושוללם לבוז - לקחת את הרכוש שלהם.

ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את-בית המן צרר היהודיים (היהודים) ומרדכי בא לפני המלך כי-הגידה אסתר מה הוא-לה. ויסר המלך את-טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי ותשם אסתר את-מרדכי על-בית המן. ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל לפני רגליו ותבך ותתחנן-לו להעביר את-רעת המן האגגי ואת מחשבתו אשר חשב על-היהודים. ויושט המלך לאסתר את שרבת הזהב ותקם אסתר ותעמד לפני המלך. ותאמר אם-על-המלך טוב ואם-מצאתי חן לפניו וכשר הדבר לפני המלך וטובה אני בעיניו יכתב להשיב את-הספרים מחשבת המן בן-המדתא האגגי אשר כתב לאבד את-היהודים אשר בכל-מדינות המלך. כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר-ימצא את-עמי ואיככה אוכל וראיתי באבדן מולדתי. ויאמר המלך אחשורוש לאסתר המלכה ולמרדכי היהודי הנה בית-המן נתתי לאסתר ואתו תלו על-העץ על אשר-שלח ידו ביהודיים (בִּיהוּדִים).

ואתם כתבו על-היהודים פטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך כי-כתב אשר-נכתב בשם-המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב. ויקראו ספרי-המלך בעת-ההיא בחודש השלישי הוא-חודש סיון בשלושה ועשרים בו ויפתב ככל-אשר-צוה מרדכי אל-היהודים ואל האחשדרפנים-והפחות ושרי המדינות אשר מהדו ועד-כוש שבע ועשרים ומאה מדינה מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם פלשנו ואל-היהודים ככתבם וכלשונם. ויכתב בשם המלך אחשורוש ויחתם בטבעת המלך וישלח ספרים ביד הרצים בסוסים רכבי הרכש האחשתרנים בני הרמכים. אשר נתן המלך ליהודים אשר בכל-עיר-ועיר להקהל ולעמד על-נפשם להשמיד ולהרג ולאבד את-כל-חיל עם ומדינה הצרים אתם טף ונשים ושוללם לבוז

ויסר המלך את טבעתו - כבר הזכרנו קודם לא..?
כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר-ימצא את-עמי ואיככה אוכל וראיתי באבדן מולדתי. - שווה להשוות: כי-אין אעלה אל-אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא את-אבי. (ברא שית מד 34). האם מחבר אסתר היה גאון או שיכור? אולי גאון שיכור?
וראיתי באבדן מולדתי - מה הקשר פה למולדת? אולי הכותב תקוע הרחק מפרס בארץ ישראל ויודע שאלה יגיעו יהודי פרס?
אין להשיב - באמת? אין לשנות? הרגע השבנו את כתב המלך שהמן סידר... יא שיכור..
ויכתוב בשם המלך - מי זה הכותב בשם המלך??
וישלח ספרים - זה במקום להוציא תפוצת אימייל - רק עם ריח יותר טוב, של סוסים.
לעמוד על נפשם - פחחחחחחח.. זה נראה הרבה מעבר. האם זהו חלומו של היהודי בגלות?

פירוש (DATA)

פתשגן הכתב - עותק הצו

להנתן דת - להפוך לחוק

מבהלים - ממהרים

תכלת וחור - תכלת היה צבע יוקרתי במזרח התיכון עוד מימי הכנענים! (הופק מקונכיות).

וחור - אולי לבן, סוג של פשתן יוקרתי (ראו א 6). יחד זה מזכיר לנו את הטלית שהפכה תשמיש קדושה מאוחר, שריד לבגדי המלכות הקדומים.

תכריך בויץ וארגמן - מני אריגים יקרים. בויץ כנראה לבן וארגמן סוג של אדום (כבר הוזכר - א 6)

אורה - אור

ששוון ויקר - שמחה וכבוד

מתיהדים - מילה יחידאית (בכל התנך רק פה מופיעה). אולי כי מעולם לא היה דבר כזה ואין צורך במילה כזו?

הוא חודש אדר - שוב מסבירים מהו החודש השנים עשר לקורא שאינו יודע שבמזרח קוראים לזה אדר.

שיברו - קיוו

נקהלו - התאספו יחד

לשלוח יד - כאן במשמעות "לפגוע".

מנשאים - עוזרים / מרוממים

שמעו הולך - השמועה על מעמדו פושטת

בביזה לא שלחו ידם - לא לקחו את רכוש אלה שהרגו!

ביום אחד בכל-מדינות המלך אחשורוש בשלושה עשר לחדש שנים-עשר הוא-חדש אדר. **פתשגן הכתב להנתן דת** בכל-מדינה ומדינה גלוי לכל-העמים ולהיות היהודיים (היהודים) עתודים (עתידים) ליום הזה להנצחם מאיביהם. הרצים רכבי הרכש האחשתרנים יצאו **מבהלים** ודחופים בדבר המלך והדת נתנה בשושן הבירה. ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות **תכלת וחור** ונעטרת זהב גדולה **ותכריך בויץ וארגמן** והעיר שושן צהלה ושמחה. ליהודים היתה **אורה** ושמחה **וששוון ויקר**. ובכל-מדינה ומדינה ובכל-עיר ועיר מקום אשר דבר-המלך נדחו מגיע שמחה ושושון ליהודים משתה ויום טוב ורבים מעמי הארץ **מתיהדים** כי-נפל פחד-היהודים עליהם.

ובשנים עשר חדש הוא-חדש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר-המלך נדחו להעשות ביום אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם. **נקהלו** היהודים בעריהם בכל-מדינות המלך אחשורוש **לשלוח יד** במבקשי רעתם ואיש לא-עמד לפנייהם כי-**נפל פחדם על-כל-העמים**. וכל-שרי המדינות והאחשתרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך **מנשאים** את-היהודים כי-**נפל פחד-מרדכי עליהם**.

כי-גדול מרדכי בבית המלך **ושמעו הולך** בכל-המדינות כי-האיש מרדכי הולך וגדול. ויפו היהודים בכל-איביהם מפת-חרב והרג ואבדון **ויעשו בשנאייהם כרצונם**.

ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש. ואת **פרשנדתא** ואת **דלפון** ואת אספתא. ואת פורתא ואת אדליא ואת ארידתא. ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארידי ואת ויזתא. עשרת בני המן בן-המדתא צרר היהודים הרגו **ובביזה לא שלחו את-ידם**.

וכשנים עשר חדש הוא-חדש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר-המלך נדחו להעשות ביום אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם. **נקהלו** היהודים בעריהם בכל-מדינות המלך אחשורוש **לשלוח יד** במבקשי רעתם ואיש לא-עמד לפנייהם כי-**נפל פחדם על-כל-העמים**. וכל-שרי המדינות והאחשתרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך **מנשאים** את-היהודים כי-**נפל פחד-מרדכי עליהם**.

כי-גדול מרדכי בבית המלך **ושמעו הולך** בכל-המדינות כי-האיש מרדכי הולך וגדול. ויפו היהודים בכל-איביהם מפת-חרב והרג ואבדון **ויעשו בשנאייהם כרצונם**.

ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש. ואת **פרשנדתא** ואת **דלפון** ואת אספתא. ואת פורתא ואת אדליא ואת ארידתא. ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארידי ואת ויזתא. עשרת בני המן בן-המדתא צרר היהודים הרגו **ובביזה לא שלחו את-ידם**.

וכשנים עשר חדש הוא-חדש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר-המלך נדחו להעשות ביום אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם. **נקהלו** היהודים בעריהם בכל-מדינות המלך אחשורוש **לשלוח יד** במבקשי רעתם ואיש לא-עמד לפנייהם כי-**נפל פחדם על-כל-העמים**. וכל-שרי המדינות והאחשתרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך **מנשאים** את-היהודים כי-**נפל פחד-מרדכי עליהם**.

כי-גדול מרדכי בבית המלך **ושמעו הולך** בכל-המדינות כי-האיש מרדכי הולך וגדול. ויפו היהודים בכל-איביהם מפת-חרב והרג ואבדון **ויעשו בשנאייהם כרצונם**.

ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש. ואת **פרשנדתא** ואת **דלפון** ואת אספתא. ואת פורתא ואת אדליא ואת ארידתא. ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארידי ואת ויזתא. עשרת בני המן בן-המדתא צרר היהודים הרגו **ובביזה לא שלחו את-ידם**.

וכשנים עשר חדש הוא-חדש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר-המלך נדחו להעשות ביום אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם. **נקהלו** היהודים בעריהם בכל-מדינות המלך אחשורוש **לשלוח יד** במבקשי רעתם ואיש לא-עמד לפנייהם כי-**נפל פחדם על-כל-העמים**. וכל-שרי המדינות והאחשתרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך **מנשאים** את-היהודים כי-**נפל פחד-מרדכי עליהם**.

כי-גדול מרדכי בבית המלך **ושמעו הולך** בכל-המדינות כי-האיש מרדכי הולך וגדול. ויפו היהודים בכל-איביהם מפת-חרב והרג ואבדון **ויעשו בשנאייהם כרצונם**.

ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש. ואת **פרשנדתא** ואת **דלפון** ואת אספתא. ואת פורתא ואת אדליא ואת ארידתא. ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארידי ואת ויזתא. עשרת בני המן בן-המדתא צרר היהודים הרגו **ובביזה לא שלחו את-ידם**.

וכשנים עשר חדש הוא-חדש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר-המלך נדחו להעשות ביום אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם. **נקהלו** היהודים בעריהם בכל-מדינות המלך אחשורוש **לשלוח יד** במבקשי רעתם ואיש לא-עמד לפנייהם כי-**נפל פחדם על-כל-העמים**. וכל-שרי המדינות והאחשתרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך **מנשאים** את-היהודים כי-**נפל פחד-מרדכי עליהם**.

כי-גדול מרדכי בבית המלך **ושמעו הולך** בכל-המדינות כי-האיש מרדכי הולך וגדול. ויפו היהודים בכל-איביהם מפת-חרב והרג ואבדון **ויעשו בשנאייהם כרצונם**.

the לאידע

פתשגן - פרוסת לחם פרסית

עתודים - אם זו לא שגיאת כתיב,

זה גאוני - כי עתודים הם הפרטים

ההולכים בראש הצאן. מוזכרים גם

בחלום יעקב, ובד"כ בתנ"ך מוזכרים

כקרבנות.

יצאו מבהלים ודחופים - בדקה ה 90

מתיהדים - באמת?? יש דבר כזה?

ג'יהאד יהודי? לא יכול להיות... ממתי

מצטרפים לעם היהודי מפחד?

בשלושה עשר בו -הלו, פורים זה

בארבעה עשר, חכו יום...

נפל פחדם על העמים -איזה תענוג...

לחלום. אם כי בימים אלה ממש החלום

מתגשם.

נפל פחד מרדכי עליהם - נו ברור..

לראשונה טבעת המלך נמצאת בידי

אדם שאינו שיכור.

ויעשו בשונאייהם כרצונם - זה הרגע

שהכותב עף על עצמו.. ומעניין שזה

הרצון שלו! בכל מקרה מאחורי הקלעים

כולם צוחקים מהדמיון הפרוע.

פרשנדתא - עם השנים נתנו לרש"י את

הכינוי הזה כאחד מכינוייו. את רש"י זה

לא הצחיק בכלל.

דלפון - איך השם הזה הפך למילה

שפירושה אדם חסר אמצעים?

בא מספר - עלה כדי

ותינתן דת - הוכרז חוק / צו מלכותי

נקהלו - התאספו

ועמד על נפשם - לא ברור הביטוי הזה כאן..

כי לא ברור אם היהודים היו בסכנה מצד

הפרסים.. וגם אם כן - האם היו רוב?

ערי פרזות - ערים ללא חומה (אולי מלשון

פרוצות? כלומר שיש מעבר?)

משלוח מנות - דברי מאכל...

אביונים - עניים.

להמם - להביא עליהם מהמות? /להמם

אותם, כלומר להפתיע אותם

לאבדם - להרוגם

ביום ההוא **בא מספר** ההרוגים בשושן הבירה לפני המלך. ויאמר המלך

לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש

ואת עשרת בני-המן בשאר מדינות המלך מה עשו ומה-**שאלתך** וינתן

לך ומה-בקשתך עוד ותעש. ותאמר אסתר אם-על-המלך טוב ינתן

גם-מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום ואת עשרת בני-המן

יתלו על-העץ. ויאמר המלך להעשות כן **ותנתן דת** בשושן ואת עשרת

בני-המן תלו. ויסקלו היהודיים (היהודים) אשר-בשושן גם ביום ארבעה

עשר לחדש אדר ויהרגו בשושן שלש מאות איש ובבגה לא שלחו

את-ידם. ושאר היהודים אשר במדינות המלך **נקהלו ועמד על-נפשם**

ונזח מאיביהם והרוג בשנאייהם **חמשה ושבעים אלף** ובבגה לא שלחו

את-ידם. ביום-שלושה עשר לחדש אדר ונזח בארבעה עשר בו ועשה

אתו יום משתה ושמחה. יחיה יהודיים (והיהודים) אשר-בשושן נקהלו

בשלושה עשר בו ובארבעה עשר בו ונזח בחמשה עשר בו ועשה אתו

יום משתה ושמחה. על-כן היהודים הפרוזים (הפרזים) **הישבים בערי**

הפרזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב

ומשלח מנות איש לרעהו.

ויכתב מרדכי את-הדברים האלה וישלח ספרים אל-כל-היהודים אשר

בכל-מדינות המלך אחשורוש הקרובים והרחוקים. לקים עליהם להיות

עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום-חמשה עשר בו בכל-

שנה ושנה. כימים אשר-נחו בהם היהודים מאיביהם והחדש אשר נהפך

להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה

ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות **לאביונים**. וקבל היהודים את אשר-

החלו לעשות ואת אשר-כתב מרדכי אליהם. כי המן בן-המדתא האגגי

צרך כל-היהודים חשב על-היהודים **לאבדם** והפל פור הוא הגורל להמם

ולאבדם. ובבאה לפני המלך אמר עם-הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר-

חשב על-היהודים על-ראשו ותלו אתו ואת-בניו על-העץ.

מה שאלתך? – תראי כבר כמה

הרגתם.. מה עוד את רוצה?

יתלו על העץ - הם כבר מתים

מהבוקר, למה לתלות?

חמישה ושבעים אלף – כמה ??

אסתר ומרדכי כותבים את סיפור פורים
Aert de Gelder 1675

the לאידע

קראו לימים האלה - והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור – הכותב לא מעמיד פנים.. הוא נמצא הרבה דורות אחרי האירועים שכנראה דמיין בגאונות. ואולי בכלל זה נכתב כדי להסביר את חג השמחה הזה?

דברי הצומות וזעקתם - הזעקה והצום קיימים רק שמו של האל נפקדו! למי זעקו?

וישם המלך אחשרש מס - מה זה קשור כאן? אולי רצה הכותב לוודא שנזכר בסוף הסיפור של יוסף? האיש שהטיל מס על כל מצרים..

איי הים - האם היתה לממלכה הפרסית איים בים?

אשר גידלו המלך - : ועל-פינ' ישק כל-עמי נק הפסא אגדל ממנ'. (בראשית מא 40) זה מה שפרעה אמר ליוסף.

על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס - הסיומת הארוכה הזו היא הסגנון החוזר והידוע ב "מלכים" - כך למשל: ויתר דברי נדב, וכל-אשר עשה: הלא-הם כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי ישראל. (מלכים א, טו, 31) אבל במגילה המלכים הם מלכי פרס ומדי.. האם זה תיאור או בדיחה? האם הכותב שיכור? גאון? או אולי גאון ושיכור.. פורים שמח!!

על-כן **קראו לימים האלה** פורים על-שם הפור על-כן על-כל-דברי האגרת הזאת ומה-ראו על-ככה ומה הגיע אליהם. קימו וקבלו (וקבלו) היהודים עליהם ועל-זרעם ועל כל-הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל-שנה ושנה. והימים האלה נזכרים ונעשים בכל-דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא-יסוף מזרעם. ותכתב אסתר המלכה בת-אביחיל ומרדכי היהודי את-כל-תקף לקיים את אגרת הפרים הזאת השנית. וישלח ספרים אל-כל-היהודים אל-שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשוורוש דברי שלום ואמת. לא לקיים את-ימי הפרים האלה בזמניהם כאשר קיים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על-נפשם ועל-זרעם **דברי הצומות וזעקתם**. ומאמר אסתר קיים דברי הפרים האלה ונכתב בספר.

וישם המלך אחשרש (אחשוורש) מס על-הארץ ואיי הים. וכל-מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדלת מרדכי אשר גדלו המלך הלוא-הם כתובים על-ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס. פי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל-זרעו.

פורה DATA

ומה ראו על ככה - ובשל מה שראו בתוכן האגרת.

לא יסוף - לא יהיה לו סוף, כלומר לא יפסק.

את כל תוקף - את כל הצו

וישלח ספרים - הוראות/ צווי מלוכה

ומאמר אסתר קיים - הוראת אסתר קוימה.

בת אביחיל ומרדכי - רגע רגע... מרדכי הוא דוד או אבא?

וישם מס - הטיל מס

תקפו וגבורתו - נחישותו ועליונותו של המלך? ואולי של מרדכי?

לרב היהודים - האם זה רוב בניגוד למיעוט? או אולי רוב בלשון הרבה = כולם.

כל העושים במלאכה - מתנדבים
כתיבה: אבותינו הגאונים היושבים בפרס ומדי
עורך ראשי: אורן יהי-שלום (רב חילוני-הומניסטי)
עורך משנה: איתי כץ (מורה דרך. לא רב עם אף אחד)
עיצוב: אסתי כהן (איך מלכה עוסקת בעיצוב?)

פורים שמח!